

JUVENILE CRIME: SOURCE OF NON-ADAPTATION AND SOCIAL INTEGRATION ¹¹

-Theoretical guidances-

Victor AMARANDI,

PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iasi

Abstract: Both on national and international levels, we are witnessing a phenomenon of ascending trend of juvenile delinquency. Generally, it is accompanied by the aggravation of social danger and the increase of violence committed by the juveniles. The timeliness and relevance of this phenomenon are justified by the intense character of juvenile delinquency and its mechanisms of production and manifestation. Its negative effects cannot be denied or underestimated by society. Juvenile delinquency has a series of specific features and notes, distinct for one society or another. The features are derived from the socio-economic and cultural conditions of that society, as well as from the conception, sanctioning and treatment of crimes committed by adolescents and young people. Knowing the theory of the delinquent phenomenon can be a source of elaboration of prevention strategies with connotations on diminishing the consequences and effects among young people.

Keywords: juvenile delinquency, legal and moral norms, intellectual disability, affective disorder, educational models, positive socialization.

Delicvența juvenilă desemnează ansamblul combaterilor și încălcărilor de norme sociale, sancționate juridic săvârșite de minori până la 18 ani. În cadrul categoriei largi de minori sistemul nostru juridic distinge câteva subcategorii de minori :

- minorii până la 14 ani nu răspund penal chiar dacă săvârșesc infracțiuni
- minorii între 14 și 16 ani răspund juridic limitat numai dacă e stabilită existența discernământului la expertiza medico-legală
- minorii între 16 și 18 ani răspund în fața legii având discernământ.

Studiind un lot de 500 de minori delicvenți și un lot de 500 minori nedelicvenți, care erau corespunzător ca vârstă, sex, statut socio-economic, Sheldon și Eleanor Gluck au evidențiat următoarele diferențe între delicvenți și nedelicvenți:

- din punct de vedere fizic delicvenții sunt de constituție mezomorfică (solizi, forțoși)
- din punct de vedere temperamental sunt energici, neastâmpărați, impulsivi, extravagani, agresivi și distructivi.
- sunt plini de resentimente, de suspiciuni și au atitudini ostile, sfidătoare, sunt încăpățânați, dornici de a se afirma în grup, cu spirit de aventură, neconvenționali.
- din punct de vedere psihologic: tind spre exprimări directe, provin din familii neînțelegătoare, neafective, instabile și imorale.

J.S.Peters evidențiază câteva caracteristici ale celor care au venit în conflict cu normele legale și morale:

¹ DELICVENTA JUVENILA : SURSA NEADAPTARII SI INTEGRARII SOCIALE

- atitudine nefavorabilă față de legi și față de muncă;
- atitudine necorespunzătoare față de ei înșiși, față de părinți, față de alte persoane.

El afirmă că „*Delicventul este un individ care aparent are un surplus de experiențe neplăcute și care simte că trăiește într-o lume disconfortantă, amenințătoare*”. Simțul lui de autoapreciere pare să fie subminat de aceea nu pierde nimic dacă este criticat sau chiar încarcerat. Neavând vreun statut social de apărat, teama de a-l pierde nu-l motivează să facă eforturi pentru a se conforma normelor sociale. Mai mult încă, fie că a avut prea multe contacte neplăcute cu alți oameni, fie că pe toți îi consideră asemănători, el nu-i apreciază pe alții și din această cauză nici nu prea pune mult preț pe opinia lor. Acest set de atitudini face să fie extrem de dificilă stabilirea de contacte cu el în vederea încercării de a-l reabilita. Ca și infractorii adulți, infractorii juvenili pot fi clasificați după o serie de criterii:

- prezența sau absența intenției (acte delictive -spontan intenționate - premeditate -neintenționate).
- numărul infracțiunilor comise(prima infracțiune - mai multe (recidivism).
- gradul de normalitate psihică (anormal – normal).
- gradul de responsabilitate (perfect responsabil - intelect redus – intoxicație - dezorganizare psihică).
- motivația comportamentului(dominant extrinsecă- intrinseci).

W.W. Wattenberg explică conduita delictivă a minorului prin intermediul climatului familial, mai ales a conduitei parentale. Tehnica aceasta a fost abandonată, la fel și tehnica care insistă asupra condiției economico-materiale deoarece realitatea arată că delictivii minori provin și din mediul familiilor privilegiate.

O altă teză care nu-și mai dovedește utilitatea este cea care consideră că o mare parte din mass-media (romane polițiste sau de aventuri, filme polițiste, programe TV) ar stimula acțiunile infracționale. Excluderea acestei tehnici se datorează minorilor care consumă extrem de mult din aceste produse, nu ajung să comită fapte antisociale.

T. Bogdan concluzionează că filmele și romanele polițiste, familiile dezorganizate nu generează ci doar alimentează starea infracțională.

J.I.Lohiman consideră că delictivul minor este acel nevârstnic, ale cărui necesități biologice, afective, intelectuale, educative și sociale nu au fost satisfăcute la timp și corespunzător normele culturii existente.

Eysenck consideră că delictivii minori care provin din familii organizate și cărora nu le-a lipsit nimic din punct de vedere material fac parte din categoria indivizilor perfect educabili. Procesul de socializare a acestora este îngreunat de predominanța rapidității inhibiției corticale.

Alți autori consideră delictivul un individ cu o insuficientă maturizare socială și cu deficiențe de integrare socială, care intră în conflict cu cerințele unui anumit sistem valoric normativ. Delictivul nu reușește să-și modeleze comportamentul în funcție de cerințele relațiilor interpersonale. Apar astfel decalaje între nivelul maturizării intelectuale și nivelul dezvoltării afective motivaționale și caracterial-acționale; între dezvoltarea intelectuală și dezvoltarea judecăților și sentimentelor morale.

Tehnica disocialității a lui R. Muechielli pune accentul mai mult pe factorii psihosociali în explicarea delicvenței juvenile. El explică disocialitatea prin:

- neacceptarea colectivității, a societății;
- falsa percepție socială și a celor din jur
- lipsa aprofundării și evaluării adecvate a consecințelor actelor comise
- respingerea rolului social ce i s-a acordat înainte de a deveni delicvent și pe care îl pretindea colectivitatea.

Factori implicați în determinarea comportamentului delicvent al minorului

Factorii care determină delicvența juvenilă pot fi împărțiți în 2 mari categorii:

- factori interni, individuali: particularitățile și structura neoropșică, particularități ale personalității în formare, particularități care s-au format influența factorilor familiali.
- factori externi, sociali: factori socio-culturali, economici, socio-afectivi, educaționali.

Perspectiva cauzalității multiple concepe delicvența ca fiind rezultatul unui număr variat de factori. Ei consideră că fiecare factor, luat în parte, are o anumită importanță, delicvenții apărând fie la intersecția a 2 factori majori, fie datorându-se influenței concentrate a mai multor factori minori.

Observându-se faptul că există copii cu caractere negative și crescuți în medii neprielnice care nu comit acte delicvente nici în timpul minoratului nici atunci când sunt adulți, și copiii care, deși au caracteristici psihice pozitive, sunt influențați educativ în medii și cu mijloace corespunzătoare, ajungând delicvenți. S-a constatat că adevărata cauză a conduitei delicvente este legată de efectele specifice ale întâlnirii celor 2 categorii de factori.

Din categoria factorilor neuro-psihici fac parte:

- Disfuncții cerebrale.
- Deficiențe intelectuale
- Tulburări ale afectivității
- Tulburări caracteriale.

Disfuncțiile cerebrale sunt relevate prin EEG de mai mulți cercetători printre care:

- M. Kimura și Y. Nakwazawa (1963) care evidențiază faptul că undele theta sunt mai frecvente la recidiviști.
- G. Verdeaux și I. Verdeaux (1963) ajung la concluzia că diferențele găsite între grupurile de delicvenți și grupurile de nedelicvenți vizează caracteristici funcționale care pot traduce fie o întârziere de câțiva ani în maturizare fie tulburări de ordin psihic.
- D. Silverman (1964) consideră că anomaliile bioelectrice cerebrale pot fi mărturia unor situații conflictuale și de aceea ele trebuie puse în raport și cu unele cauze

psiho-genetice.

Deficiența intelectuală. Capacitățile intelectuale reduse ale unor delicvenți îi împiedică mai ales în anticiparea consecințelor și implicațiile acțiunilor întreprinse.

În urma cercetărilor efectuate la nivel mondial, cât și în țara noastră, s-au evidențiat câteva aspecte cu caracter general:

- în rândul delicvenților procentajul întârzierilor mintal crește pe măsură ce ne ridicăm de la delictе ușoare la delictе grave și foarte grave.
- pentru recidiviști, procentajul debilor mintali este mult mai ridicat decât pentru nerecidiviști.
- procentajul infractorilor cu deficiențe intelectuale este aproximativ tot atât de ridicat ca și cel a infractorilor cu tulburări emotiv-active.

Unii autori au subliniat faptul că nivelul mintal scăzut reprezintă o premiză a infraționalității, mai ales dacă este asociat cu perturbări ale personalității și cu condiții defavorabile de mediu. În concepția acestor autori delicvenții minori prezintă o serie de caracteristici:

- trăiește mai mult în prezent, acțiunile sale desfășurându-se precumpănitor sub presiunea impulsurilor și trebuințelor prezente.
- criticism redus al gândirii
- dificultățile sau imposibilitatea de anticipare pe plan mintal a urmărilor inevitabile ale infracțiunii
- slaba capacitate de a trăi anticipativ o serie întreagă de stări emotive, strâns legate de aceste urmări ale infracțiunii.
- absența emoției și înclinațiilor altruiste și simpatetice
- slaba inhibiție
- sugestibilitate mărită.

Acești autori subliniază și faptul că nu toți minorii care prezintă aceste caracteristici psihice vor comite acte antisociale. Deasemeni prezența unor capacități intelectuale normale nu constituie întotdeauna o garanție sigură a abținerii minorului de a aluneca pe panta delicvenței, deoarece unele fapte antisociale sunt comise în mai mare măsură de minori un nivel de dezvoltare al inteligenței normal sau chiar superior.

Tulburarea afectivității. Delicvenții minori se caracterizează fie prin printr-un nivel insuficient de maturizare afectivă, fie prin diferite stări de dereglare a afectivității. Insuficienta maturizare afectivă se caracterizează prin:

- lipsa unei autonomii afective, ceea ce duce la creșterea sugestibilității
- insuficiența dezvoltării autocontrolului afectiv legat de insuficienta cunoaștere a capacității de stăpânire a reactivității emoționale
- slaba dezvoltare a emoțiilor și a sentimentelor superioare.

Stările de dereglare a afectivității includ:

- stări de frustrație afectivă și conflicte afective
- instabilitate afectivă
- absența emoțiilor și a înclinațiilor altruiste și simpatetice.

Instabilitatea emotivă se asociază frecvent cu agresivitatea ducând la scăderea pragului delinvențional și la săvârșirea unor infracțiuni prin acte de delicvență.

Tulburări caracteriale. Caracterul cuprinde un ansamblu de însușiri relativ stabile și constante ale individului uman care-i asigură o anumită formă specifică cu puternice accente de unicitate și irepetabilitate. La nivelul personalității, trăsăturile de

caracter îndeplinesc, în special, funcție de reglare a caracterului, determinând un mod constant de manifestare.

S-a constatat că delictivitatea minoră se caracterizează printr-un nivel de imaturitate caracterologică, manifestată prin:

- autocontrol insuficient
- impulsivitate și agresivitate
- subestimarea greșelilor și a actelor antisociale comise
- indiferență și dispreț față de muncă
- opoziție și respingere a normelor social-juridice și morale
- tendințe egocentrice
- exacerbarăa unor motive personale egoiste
- absența sau insuficiența dezvoltare a unor motive superioare de ordin social și a sentimentelor etico-morale
- dorința realizării unei „vieți” ușoare fără muncă.

Modele educaționale în familie și comportament deviant

Familia îndeplinește numeroase funcții, una dintre cele mai importante fiind educarea și formarea tinerilor în vederea integrării lor optime în viața și activitatea socială. Prin întregul său sistem de acte comportamentale cuplul conjugal constituie un prim model social, având o influență hotărâtoare asupra formării concepției copiilor despre viață, asupra modului de comportare și relaționare.

În cadrul familiei, părinții educă și modelează în mod direct copiii, în baza unei anumite strategii educaționale. Chiar dacă părinții sunt convingeți de eficiența metodelor educative utilizate, acestea nu duc întotdeauna la crearea celui optim educațional, unele strategii putându-se solda cu efecte negative asupra procesului formării unor componente de personalitate.

Climatul educațional familial reprezintă o formațiune psihosocială foarte complexă care cuprinde ansamblul de stări psihologice, moduri de relaționare interpersonale, atitudini, etc. ce caracterizează gruparea familială pe o perioadă mai mare de timp. Influențele educaționale sunt filtrate de climatul educației familiale devenind apoi achiziție comportamentală. O influență educativă exercitată într-un climat educativ negativ, va avea alte efecte decât atunci când este exercitată într-un climat familial pozitiv, în care sunt excluse conflictele și se bazează pe particularitățile psihologice individuale ale copilului.

În familiile dezorganizate, familii care își pierd integritatea ca urmare a separării părinților (divorț, deces) este cauza apariției conduitelor delictive. Atmosfera din familia dezorganizată, lipsa autorității părinților, a controlului precum și a afecțiunii acestora, ca urmare a divorțului, i-au determinat pe copii la adoptarea unor acte antisociale, tulburări afective și tulburări comportamentale ce duc la neadaptare socială.

Unele familii deși sunt organizate, se caracterizează prin accentuate stări conflictuale, de intensitate diferită, întinzându-se pe perioade diferite de timp. Dacă intensitatea, conținutul, forma de manifestare și frecvența conflictelor intraconjugale și intrafamiliale cresc semnificativ, acestea capătă valențe dezorganizatoare în

microgrupul familial, devenind simptome ale „sindromului disfuncțional” familial. Modul de relaționare intraconjugală diferă de la un cuplu la altul.

În cadrul familiei atitudinea hiperautoritară manifestată de unul sau de ambii părinți prin severitate excesivă cu interdicție, brutalitate, comenzi ferme pline de amenințări și pregorațiuni, influențează puternic procesul de formare a personalității copilului. Această atitudine determină modificări importante în dimensiunea social-relațională a personalității, apărând fenomenul de apatie și indiferență accentuată în relaționarea cu cei din jur, atitudini de protest și revoltă față de noile influențe exercitate asupra sa.

R. Rincent clasifică părinții hiperseveri în :

- tatăl dominator, autoritar, expresia unei personalități puternice, exigente, pretinde ascultare și respect în ochii acestuia soția și copiii sunt ființe slabe care trebuie conduse și protejate. Copii acestui tată sunt timizi și inhibați, sau rebeli și autoritari.
- tatăl tiran, autoritate în salturi, fiind în fond o fire timidă, adesea slabă. Copii reacționează prin stări de instabilitate, frică, inhibiție, stări de dezechilibru.
- tatăl demisionar, veșnic plecat de acasă, mereu ocupat, nu se simte capabil să-și îndrume și să-și controleze copiii, determină la copiii deprinderea de a nu se confirma imperativelor școlare, sociale și morale.

În climatul familial hiperpermisiv se exagerează rolul parental, impunându-se total voia părinților și limitarea posibilităților de exprimare, a inițiativei și a independenței copilului. Astfel apare detașarea între imaginea de sine a copilului și posibilitățile lui reale.

Factori delictogeni:

- disfuncții și carențe educative ale mediului familial
- eșecul și abandonul școlar, lipsa de supravghere a școlii
- asocierea în grup cu minori sau majori
- consumul de alcool

Procesualitatea și motivația comportamentului deviant

Conduitele infantilo-juvenile ajung doar rareori la situații de comportament aberant. Cel mai frecvent se întâlnește iritabilitatea, instabilitatea psihomotorie și minciuna, ca expresie a fanteziei.

- *Minciuna* ca manifestare a comportamentului aberant se manifestă de obicei sub aspectul psihoplastic al fabulației și mitomaniei, motivările sociale care determină minciuna acționează în cazurile de imaturitate afectivă sau de erori educative de o slăbiciune sau rigiditate exagerată din partea apartenențelor sau educatorilor. În condiții negative de mediu și prin inducție vicioasă modificările constituționale pot orienta adolescentul mincinos către inadaptare socială și chiar spre delicvență, minciuna asociindu-se cu furtul, fuga, vagabondajul și consecințele lor infracționale.
- *Furtul* apare ca cea mai frecventă manifestare de comportament aberant în stadiul dezvoltării juvenilo-infantile. Furtul poate fi simplu, utilitar, naiv, efectuat

la vedere sau un furt calificat prin efracție, în timpul nopții cu pluralitate de autori.

Motivațiile furtului sunt multiple: satisfacerea unor nevoi; satisfacerea unor gusturi, a imaginației și dorului de aventură; manifestarea unor sentimente de invidie, teamă, orgoliu; furtul săvârșit la îndemnul adulților sau chiar al părinților.

În asociere cu fuga sau vagabondajul, furtul decurge din necesitatea de adăpost, hrană, îmbrăcăminte. Nu este exclusă nici asocierea furtului cu lovirea, amenințarea cu moartea sau chiar omorul. În urma furtului pot apărea atitudini diferite: regret, indiferență, cinism sau recidivă.

- *Fuga*, ca rezultat al unei labilități și tranzitorii uneori de origine impulsivă, alteori ca o expresie a unei reacții psihogene, poate fi o fugă de acasă, de la școală sau de la alte obligații. Fuga exprimă o tendință de insubordonare, un simptom de inadaptare familială, școlară sau socială ori un preludiv al înclinației spre vagabondaj și delicvență ca efect al unui exces de coerciție, mizerie morală sau materială sau a unei adaptări sociale sau al comportamentului psihopatic. J.Chazal susține că fuga se produce în momentul în care copilul sau adolescentul sesizează frustrația afectivă, constatarea care îl împinge să caute în altă parte ceea ce îi lipsește.

Alți autori consideră fuga ca o reacție de necesitate. Pentru Lagache, fuga are sensul unei ieșiri din mediu, a unei eliberări spre ceva nou, către necunoscut, sau al unei ieșiri din sine însuși care devine un mijloc de a rezolva o stare de tensiune interioară.

Fuga, susținută de spiritul de aventură poate să urmărească imitarea unui personaj de cinema sau de legendă. Ea poate fi motivată de chiulul de la școală cu ocazia unei întârzieri, neântocmirii temelor sau a fricii de pedeapsă. Repetate, fugile devin din ce în ce mai lungi, dorința de întoarcere în mediul familial se estompează treptat în deosebi sub povara sancțiunilor severe evoluând spre vagabondaj.

- *Vagabondajul*, spre deosebire de fugă presupune o ruptură totală de cămin, e o viață nomadă, lipsită de adăpost stabil, de activitate stabilă și ordonată, cu permanente schimbări de ocupație și este asociată cu alte aberații de comportament, ca cerșătoria, furturile, spargerile și prostituția, etc..

Ca și fuga, vagabondajul poate exprima: un deficit mintal (debilitate mintală, mai rar epilepsie sau schizofrenie); o expresie a structurii psihopatice constituționale; o reacție de inadaptare la un mediu considerat ostil, pentru a evita excesul de coerciție justificată sau nejustificată față de carențele familiale, materiale, educative, lipsa de afectivitate sau dezorganizarea mediului familial.

- *Înșelăciunea* presupune un grad de dezvoltare a cunoștințelor și a posibilităților de evaluare a situației familiale cât și a psihologiei oamenilor care pot fi ușor induși în eroare, trăsături proprii adolescenților. Astfel se realizează obținerea de bunuri prin uzurpare, de titluri și funcții, prin promisiunea prestării unor servicii fictive sau prin falsuri de înscrisuri.
- *Dezinhibarea sau pervertirea sexuală* prezentă în preadolescență și în adolescență. Cel mai frecvent este întâlnită tentația și apoi violul consumat,

motivată mai frecvent de curiozitatea provocată de sexualitate sub inducția materialelor pornografice la tinerii depășiți de o educație adecvată.

Prostituția apare ca o consecință a vagabondajului, manifestându-se, la început ca o deviere comportamentală întâmplătoare, pentru a deveni apoi o sursă facilă de profituri materiale.

Frecvența prostituției la adolescente variază în raport cu barierele de pudoare ale diverselor grupuri sociale, în realizarea sa intervenind în mod substanțial antrenarea de către persoane adulte, dificultățile materiale, deficiențele intelectuale.

- *Violențele corporale* apar ca expresie a conflictelor negative a pulsivității agresive. La adolescenți actul de violență poate fi expresia unui sentiment de plenitudine a forței sau a curajului, a desconsiderării celor mai neputincioși, fie expresia unei descărcări explozive a tensiunii afective provocată de revoltă sau contrarietate, fie un act deliberat în vederea obținerii satisfacției echitabile, fie expresia unor boli mintale care alterează discernământul.
- *Pruncuciderea* la adolescentele care au născut, apare ca opusul agresivității masculine. Aceasta apare ca expresie de apărare față de implicațiile sociale negative ale maternității, sau ca expresie a unei boli mintale cu alterarea discernământului.

Arhitectura personalității delincvenționale

Modificări la nivelul structurii morale

- *Socializarea* -dobândirea capacității de exercitare adecvată a rolurilor sociale, adoptarea conduitelor raționale și predictibile, compatibile cu modelele normative și culturale valorizate pozitiv în grupul social sau în societatea din care fac parte, reprezintă atât premiza cât și rezultanta *procesului integrării sociale*. Prin acest proces se asigură participarea responsabilă a tinerilor la cerințele implicate de regulile unei conviețuiri social adecvate.

Scoala- prima formă de organizare socială care familiarizează pe tineri cu exigențele integrării sociale în formele ei particulare. Din punct de vedere moral, fundamentul procesului de integrare socială îl constituie orientarea spre valori comune și dobândirea unui grad înalt de creativitate în așa fel încât acestea să reprezinte pentru tinerii adolescenți norme afective de dirijare a conduitei și motivației intrinseci ale comportamentului normativ.

Rezultatul oricărei proces de socializare pozitivă are o *dimensiune esențială creativă* opusă comportamentului obedient, și o *dimensiune participativă*

În *socializarea pozitivă* se pune accent pe articularea în mod armonios a modelelor normative ale grupului cu motivațiile proprii individului, interiorizarea, în structura personalității sale, a motivației respectării din convingere a normei.

Finalitățile procesului de integrare a adolescenților trebuie să țină seama de specificul personalității în formare a tânărului și de nevoia sa de creativitate și independență normativă, pentru a le putea valorifica într-o direcție convenabilă atât aspirațiilor tinerilor, cât și scopurilor grupurilor în care aceștia se integrează. Acțiunile educative care ignoră acest obiectiv riscă să eșueze într-o tentativă paternalistă care

neagă tinerilor dreptul la afirmarea ideilor personale și privește orice conduită din perspectiva respectării normelor.

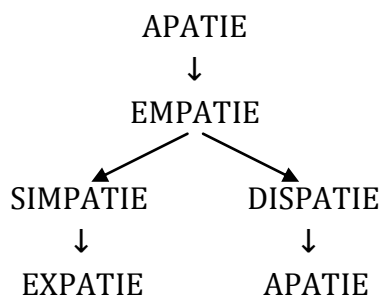
Socializarea, ca formă finală a procesului educativ, presupune o recepționare, o prelucrare și o investitură cu forțe operatorii și operaționale a valorii sociale. O importanță majoră o are formarea conștiinței morale care operează cu conținuturile conceptelor morale.

Piaget oferă o perspectivă genetică procesului de formare a judecăților morale. În perspectiva educațională o problemă dificilă este aceea de a facilita acțiunea de interiorizare, de a converti conținuturile valorilor și activităților morale în instrumente operaționale pe plan social.

Una din cauzele insuccesului formării valorilor morale este faptul că bazele acestora se construiesc în cadrul unei experiențe directe, spontane a copiilor, în grupul primar, când elementul dominant în procesul de valorizare este afectivitatea.

Lemay ajunge la concluzia că „*Dezvoltarea Supraeului și apoi a conștiinței morale, ne fac să înțelegem că sunt necesare foarte multe condiții îndeplinite ca să permită micii făpturi instinctuale și interesată doar de satisfacerea dorințelor imediate, să se transforme în diferite etape, într-o persoană socializată, cu alte cuvinte capabilă de a avea relații cu alții, aptă să primească și să ofere*”.

Modificări la nivelul relațiilor afective. Într-o formă succintă, Rogers surprinde dinamica structurilor afective în cadrul relațiilor sociale:

Majoritatea relațiilor afective interpersonale ale adolescentului inadaptat se înscriu în grup dispatie-apatie. Un spațiu valoric dăunător moral în care copilul acumulează experiență ca formă de învățare socială, generează față de celălalt atitudini de neîncredere și ostilitate.

Delincventul nu refuză în general o relație amicală dorind o formă de camaraderie exprimată prin încercarea frecventă într-o echipă sportivă. Există un fond afectogen bogat și puternic pe care se grefează mecanisme diverse ale relațiilor sociale, dirijate de valori negative fixate de adulți, simboluri ale relațiilor intrafamiliale.

- **Scăderea pragului de toleranță la frustrație** În cazul delincvențelor fenomenul de frustrație este amplificat de însăși structura lor internă. Datorită egocentrismului, orice act care îl determină pe subiect să renunțe sau să amâne o satisfacție, să capete o semnificație de agresiune împotriva persoanei sale. Adolescenții delincvenți nu pot suporta în relațiile lor cu instituțiile și cu persoanele adulte regulile și exigențele sociale, atitudinile prohibitive, autoritare

sau punitive ale acestora. O altă caracteristică a delincvenților este neadaptarea – atitudine agresiv-represivă organizată în structura personalității ca răspuns la semnificația de agresivitate pe care orice limitare sau dirijare din afară o reprezintă pentru subiect.

- **Sentimentul de culpabilitate.** În lucrarea „Comment il deviennent délinquants” R. Mucchiell investighează modul de formare a personalității delincvenților. Acesta consideră că în urma încălcării unei norme sociale, tânărul delincvent nu are sentimentul culpabilității. Delincventul se confundă cu activitatea sa, valorizându-se sau devalorizându-se pe sine, determinând apariția unui grav conflict generat și de sentimentul culpabilității față de sine. Delincventul caută să explice actele sale prin cauze externe: părinți, bunici, poliție, școală, folosind agresiunea față de agresori-acuzatori.
- **Sentimentul de devalorizare.** Una din cele mai grave tulburări ale personalității delincvenților din punct de vedere moral este sentimentul de devalorizare, trăind tragic un sentiment de nonvaloare, de respingere de către grupul social constituit după norma valorică de extrapolare. Datorită lipsei de discernământ și relativității înțelegerii morale pe baza unui atașament afectiv extrem de puternic; copilul va considera că adevăratele însușiri morale sunt ale părintelui său și ele se obiectivează în acțiunile și comportamentul acestuia, pozitiv- valorică sau negativ- valorică. Cel puțin unii din părinți reprezintă un model cu încărcătură valorică socială și morală. Mai târziu copilul trăiește decăderea morală a părinților fixând-o ca formă antivalorică prin raportarea atât la modelele sociale autentice cât și la noțiunea de valoare. În conștiința morală a delincventului există o atitudine de negare a valorii muncii evidențiată în momentul în care este obligat să muncească prin punerea în funcție a sistemului de apărare în care calea minimă de rezistență este evaziunea și demisia. Generatoare de devalorizare este și atitudinea părinților și educatorilor. Neglijarea educației atât în grupul primar cât și în cel secundar determină nerealizarea performanțelor dorite la nivelul celorlalți copii.
- **Sentimentul de injustiție.** Incompatibilitatea trăită pe o perioadă îndelungată de timp, fie în jocuri, învățatură, relații familiale, determină treptat apariția sentimentului de injustiție.

Concluzii: Educația greșit orientată, absența controlului exercitat de părinți sau dimpotrivă un control exagerat, abandonul familial, dezorganizarea familială, absenteismul școlar, sărăcia reprezintă principalele cauze care facilitează inadaptația socială a minorului și integrarea sa negativă în cadrul grupului cu caracter antisocial. Confruntarea minorului cu problemele familiale, modul în care îi sunt asigurate sau nu condițiile necesare pentru a se putea socializa ca adult, determină fie reușita, integrarea socială pozitivă și concordanța cu valorile societății, fie eșecul, marginalizarea și devianța.

Consider că intervenția trebuie îndreptată cu precădere către prevenția primară, adică luarea unor măsuri cu caracter social anticipativ. Aceasta presupune o strategie preventivă de bază care prin măsuri specifice în domeniul social, economic, cultural,

educativ, etc. să fie anihilate atât situațiile care generează delincvența, cât și rădăcinile adânci ale acesteia. Cu alte cuvinte, prevenirea trebuie să se adreseze mai ales infractorilor potențiali, atât la nivel individual, cât și la nivelul microgrupurilor. Specialistii din spectrul asistenței sociale trebuie sprijiniți în a elabora o serie de programe de prevenire care să se adreseze cu prioritate familiei, școlii și tinerilor în general.

BIBLIOGRAFIE

- Banciu D. Rădulescu D., Sorin M., Voicu M. „*Adolescenții și familia*”, D.D.E., București, 1987
- Banciu D. Rădulescu D. Sorin M., Voicu M. „*Introducere în sociologia deviației*”, E.S.E., București, 1985
- Banciu D., Rădulescu D., Sorin M. - „*Introducere în sociologia delincvenței juvenile*”, Ed. Medicală, București, 1990
- Banciu D., Rădulescu D., Sorin M. - „*Sociologia crimei și a criminalității*”, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1996
- Boudon, Raymond - „*Tratat de sociologie*”, Ed. Humanitas, București 1997
- Dragomirescu Virgil - „*Psihologia comportamentului deviant*”, E.S.E., București, 1976
- Doise Willem - „*Psihologie socială experimentală*”, Ed. Polirom, Iași, 1996
- Durkheim Emile - „*Educație și sociologie*”, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1980
- Epureanu Viorica, Mănoiu Florica - „*Asistența socială în România*”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1994
- Folian Gheorghe - „*Psihologia penitenciară*”, Ed. Oscar Print, București, 1996
- Narcis Giurgiu - „*Răspundere penală și pedeapsă*”, Ed. Neuron, Focșani, 1995
- Mitrache C-tin - „*Drept penal român*” - partea generală, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1997
- Mitrofan N., Zdrengea Voicu, Butoi Tudorel - „*Psihologie judiciară*” Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1997
- Miftode Vasile - „*Teorie și metode în asistența socială*”, Ed. Fundației AXIS, Iași, 1994
- Miftode Vasile - „*Dimensiuni ale asistenței sociale*”, Ed. Eidos, Botoșani 1995
- Neamțu George, Cristian Bocancea - „*Asistența socială. Elemente de teorie și strategii moderne*”, Ed. A92, Iași, 1996
- Neveanu, Popescu P. - „*Dicționar de psihologie*”, Ed. Albatros, București, 1987
- Nistoreanu Ghe., Păun Costică - „*Criminologie*”, Ed. Europa Nove, București, 1996
- Preda Vasile - „*Profilaxia delincvenței și reintegrarea socială*”, E.S.E., București, 1981
- Păunescu C-tin - „*Agresivitatea și conduita umană*”, Ed. Tehnică, București, 1994
- Patrick Hebberecht, Fritz Sack - „*La prevention de la delinquance en Europe*”, Ed. L'Harmattan, Paris, 1997
- Scripcaru Ghe., Pirozynski - „*Criminologie clinică și relațională*”, Ed. Synposion, Iași, 1995
- Șchiopu Ursula - „*Dicționar de psihologie*”, Ed. Babel, București, 1996
- Zamfir Elena, Zamfir Cătălin - „*Politici sociale. România în context european*”, Ed. Alternative, București, 1995
- Zamfir Cătălin, Vlăsceanu Lazăr - „*Dicționar de sociologie*”, Ed. Babel, București, 1995